

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกรในตำบลบ้านป้อม

อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Extension of Practice According to the King's Science for Farmers in Banpom Sub-district,

Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

พัชรี ศรีโมรา (Phatcharee Srimora)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalernsak Toomhiirun)² จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlitong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะทั่วไปและลักษณะการทำการเกษตรของเกษตรกร (2) ความรู้และการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร (4) การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา (5) และวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านป้อม จำนวน 165 ราย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) ศึกษาจากเกษตรกรทั้งหมด โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.92 ปี จำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 3.70 คน และแรงงานภาคการเกษตรเท่ากับ 1.43 คน ร้อยละ 33.94 เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กร/สถาบันการเงินของ ธกส เกษตรกรมีรายรับเฉลี่ย 170,409 บาทต่อปี และมีรายจ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ 82,717 บาทต่อปี และมีพื้นที่ทางการเกษตรเฉลี่ย 26.52 ไร่ โดยพบว่า ร้อยละ 85.50 เกษตรกรเช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตร โดยส่วนมากจะทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวคือการปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว (2) พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของศาสตร์พระราชา เศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับมากที่สุด และในส่วนของการปฏิบัติทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า กิจกรรมด้านรายได้ที่เป็นปัญหาและส่งต่อการทำการเกษตรมากที่สุด คือเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำและโครงการของภาครัฐไม่ทั่วถึง รองลงมาคือการขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร (4) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.90 ได้รับความรู้จากกรมส่งเสริมการเกษตรผ่านสื่อบุคคลคือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนช่องทางสื่อมวลชนที่ได้รับข้อมูลหรือข่าวสาร ได้แก่ โทรศัพท์ และสื่อกิจกรรมที่ได้รับความรู้จากการฝึกอบรม ในส่วนรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการเกษตรในประเด็นเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรต้องการการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐมากที่สุด ผ่านเอกสารแผ่นพับข้อมูลทางวิชาการและสื่อวิดีโอ วิธีการส่งเสริมคือการลงมือฝึกปฏิบัติจริง ส่วนความต้องการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาผ่านสื่อบุคคลคือเจ้าหน้าที่ภาครัฐด้วยวิธีการบรรยายผ่านเอกสารแผ่นพับข้อมูลทางวิชาการและสื่อทางโทรศัพท์ (5) แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวคิดศาสตร์พระราชา ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ผ่านสื่อต่างๆ และการส่งเสริมการเป็นเกษตรกรต้นแบบ

คำสำคัญ ศาสตร์พระราชา เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ การส่งเสริมการเกษตร

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The purposes of the study were (1) to study the general and agricultural characteristics of farmers (2) to study of knowledge and practice for farmers of king's science (3) to study of problems and suggestions for farmers of the king's science (4) to study of receive and need in models and methods for extension of practice according the king's science and (5) to analyze the guidelines for extension of practice according the king's science. The population of the study were 165 farmers in Ban Pom sub-district (Department of Agricultural Extension, 2020). Data were collected from the total population by structured interview and analyzed using frequency, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation, and rank. The results showed that (1) most of the farmers were male, average age 54.92 years, average number of household members was 3.70 people, and agricultural workers were 1.43 people. The farmers 33.94 percent were members of BAAC's organizations/financial institutions. The farmers had an average income of 170,409 baht per year and an average expenditure of 82,717 baht per year and an average agricultural area of 26.52 rai. It was found that 85.50 percent of farmers rented land for farming. Most of them are doing monoculture, which was the cultivation of only rice. (2) Farmers had knowledge and understanding about the king's science, sufficiency economy and the most new theory agricultural In terms of agricultural practices and farmers practiced at a high level of practice. (3) Problems and recommendations found that income activities were the most problem affect farming was the issue of low production prices and inadequate government projects followed by a shortage of labor in the agricultural sector. (4) There were 87.9 percent of farmers received knowledge from the department of agricultural extension through the media, namely agricultural extension officers. As for the media channels that receive information or news, such as television and media activities that receive knowledge from training. Farmers need the most support from government officials was form and methods of agricultural extension in the issue of sufficiency economy and new theory agriculture through academic brochures and video materials. The method of extension is hands-on practice, as for the need to extension the practice of the king's science was the govenment officials by methods of giving lectures through academic information and television media. (5) Guidelines for extension the practice of the King's science include educating on sufficiency economy and new theory agriculture through various media and extension being a smart farmer model.

Keywords: King's science, Sufficiency economy, New theory agriculture, Extension

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ผ่านมาพบว่าการขยายตัวลดลง ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคการผลิตและการส่งออก โดยมีปัจจัยมาจากความตึงเครียดสงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐและจีน ส่งผลให้เศรษฐกิจการเกษตรโลกมีการปรับราคาสินค้าเกษตรและอาหารในตลาดโลกเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ทำให้ตลาดส่งออกของไทยชะลอตัวลง จากสถานการณ์เศรษฐกิจโลกดังกล่าว ส่งผลมายังเศรษฐกิจของไทยทำให้เห็นว่าเศรษฐกิจและความมั่นคงในการส่งออกเกิดความผันผวน ไม่แน่นอน ประกอบกับเศรษฐกิจและปัญหาภายในประเทศไทยเองทำให้เกิดภาวะเลิกจ้างงานและปิดกิจการลง ทำให้ประชากรไทยในวัยทำงานถูกเลิกจ้างเป็นจำนวนมาก ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจโลกได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยหลายๆ ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิต

“ศาสตร์พระราชา” ถือเป็นวิทยาการองค์ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวม ศาสตร์การจัดการและการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่า ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงศึกษา คิดค้น และวิจัย แล้วพระราชทานให้กับปวงชนชาวไทย เพื่อใช้ในการจัดการลุ่มน้ำ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ สู่ปลายน้ำ จากภูผาสู่หานที่ เมื่อนำองค์ความรู้นี้มาปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560) จากสถานะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่คนวัยทำงานเริ่มหันมาทำในภาคการเกษตรมากขึ้น โดยดูจากสถิติภาคการเกษตร ที่มีครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นจากเมื่อปี พ.ศ. 2557-2561 จำนวน 1,223,935 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562)

ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นตำบลหนึ่งในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา ที่มีแม่น้ำสายหลักอย่างแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน และมีคลองธรรมชาติและคลองชลประทานไหลผ่านทุกหมู่บ้าน จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำการเกษตร โดยเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกข้าว ในช่วงฤดูฝนพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นหนึ่งในพื้นที่รับน้ำของภาคกลาง ซึ่งส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาอุทกภัยและผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงมีรายได้จากการทำนาเพียงอย่างเดียว หากปีนั้นข้าวเสียหายก็จะขาดทุนเป็นหนี้เป็นสินภายในครัวเรือน จากผลการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรปี 2560 พบว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีเนื้อที่การใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน 1,178,69 ไร่ โดยเนื้อที่การใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การทำนาข้าวมากถึง 1,065,375 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) จะเห็นได้ว่าเกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่ยังคงทำ การเกษตรเชิงเดี่ยว (Mono-culture) คือปลูกพืชชนิดเดียว โดยปลูกพืชที่มีราคาแพงปลูกตามๆ กัน ถ้าปีใดผลผลิตดีราคาดีเกษตรกรก็จะอยู่ได้แต่ถ้าปีใดผลผลิตไม่ดีราคาตกเกษตรกรก็จะประสบกับภาวะขาดทุนไม่มีแม้แต่ข้าวปลาอาหารไว้บริโภคนับว่าน่าเสียดายโอกาสเป็นอย่างมากที่เกษตรกรเหล่านั้นไม่ได้นำแนวคิดทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560)

การน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 ด้วยการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการทำการเกษตรตามศาสตร์พระราชาอย่างถ่องแท้ จนเกษตรกรสามารถลงมือปฏิบัติได้อย่างเห็นผลและสามารถเป็นต้นแบบให้แก่คนในชุมชน ดังนั้นการวิจัยการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกรในตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีความน่าสนใจในการทำงานวิจัยเพื่อใช้ในการส่งเสริมการเกษตรในตำบลบ้านป้อมให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชนและบุคคลทั่วไป

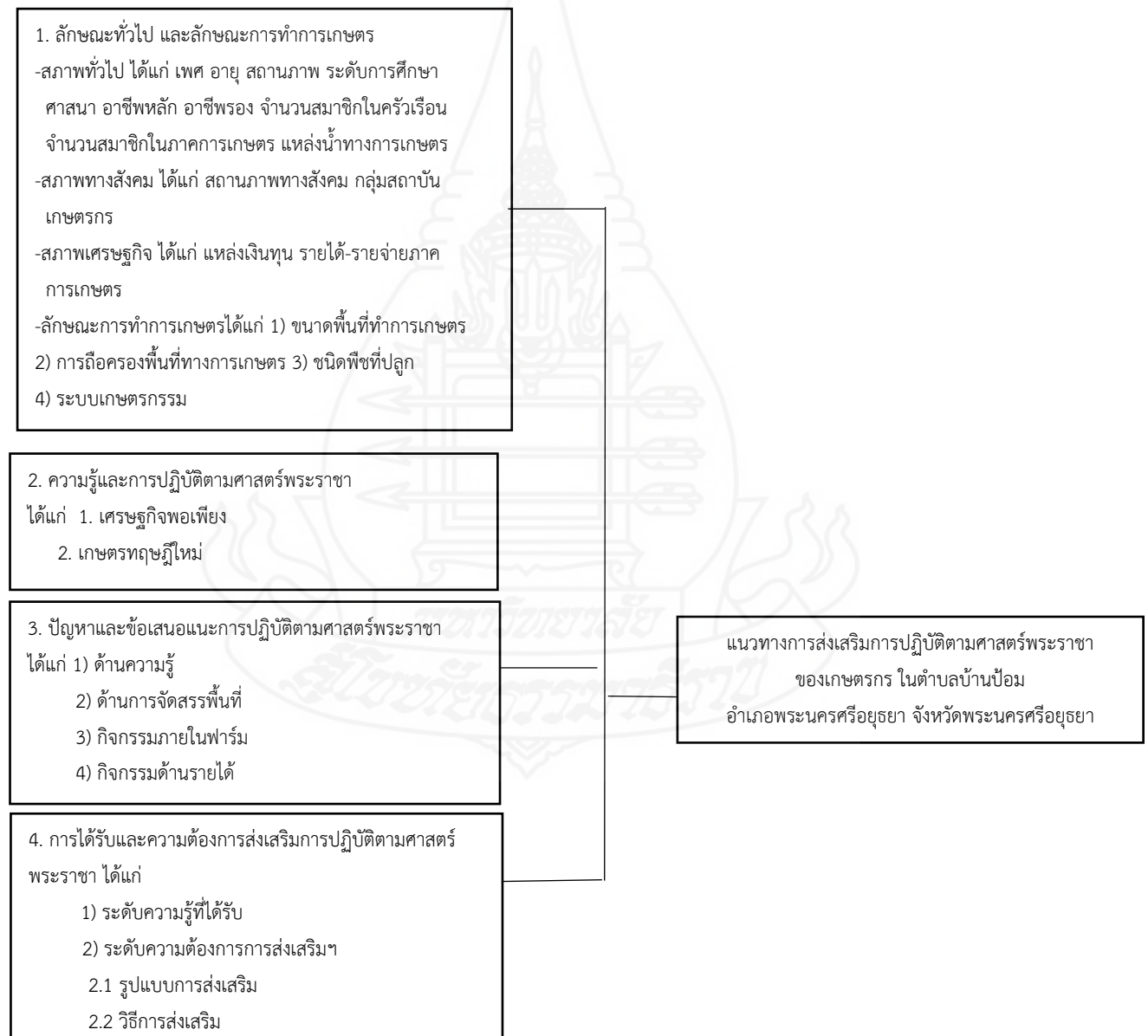
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปและลักษณะการทำการเกษตรของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชชาของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชชาของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชชาของเกษตรกร
5. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชชาของเกษตรกร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 165 คน เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปและลักษณะการทำการเกษตรของเกษตรกร ตอนที่ 2 ความรู้และการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา ตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยมีการให้คะแนนและแปลความหมายตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกรในตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลการวิจัยดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปและลักษณะการทำการเกษตรของเกษตรกร

พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 50-59 ปี โดยเฉลี่ยอายุ 54.92 ปี สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองคืออาชีพเกษตรกรรวม จำนวนแรงงานภาคการเกษตร โดยเฉลี่ย 1 คนต่อ 1 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำสาธารณะในการทำการเกษตร ร้อยละ 82.40 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 33.94 เป็นกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส และร้อยละ 51.50 มีแหล่งเงินทุนคือ ธกส.สถาบัน มีรายรับในภาคการเกษตรระหว่าง 100,001-200,000 บาทต่อปี รายรับเฉลี่ย 170,409 บาทต่อปี และส่วนใหญ่ไม่มีรายรับนอกภาคการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 69.10 มีรายจ่ายในภาคการเกษตรระหว่าง 50,001-100,000 บาทต่อปี รายจ่ายเฉลี่ย 82,717 บาทต่อปี และส่วนใหญ่มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,000 บาท เกษตรกรร้อยละ 40.00 มีขนาดพื้นที่ทางการเกษตรระหว่าง 21 - 30 ไร่ แลเกษตรกรร้อยละ 85.50 เข้าทำการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 81.21 ปลูกข้าว และเกษตรกรร้อยละ 78.20 เป็นการทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยว

2. ความรู้และการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา

2.1 ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา เกษตรกรมีความรู้อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด โดยสามารถตอบคำถามเพื่อทดสอบความรู้เกี่ยวกับหัวข้อความรู้ตามศาสตร์พระราชาทั้งหมด 16 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ แนวคิดตามศาสตร์พระราชา 5 ข้อ เศรษฐกิจพอเพียง 5 ข้อ เกษตรทฤษฎีใหม่ 6 ข้อ ได้ถูกต้องอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 80-100 ซึ่งอยู่ในระดับมีความรู้มากที่สุด เป็นจำนวน 10 ข้อ สำหรับข้อที่เกษตรกรตอบถูกต้องต่ำกว่าร้อยละ 20 ซึ่งอยู่ในระดับมีความรู้น้อยที่สุดมีเพียง 2 ข้อ ดังตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา

ประเด็นความรู้	ร้อยละของระดับ ความรู้	แปลผล
1. ศาสตร์พระราชา		
1.1 ศาสตร์พระราชา คือ ศาสตร์ของพระมหากษัตริย์ ที่ทรงนำมาใช้ในการบริหาร การปกครองแผ่นดิน	98.8	มากที่สุด
1.2 พระราชาทรงมีพระประสงค์จะช่วยเหลือปวงชนคนไทยให้เกิดความร่ำรวย และมีชีวิตที่สุขสบาย	30.9	น้อย
1.3 ขั้นตอนการทรงงานตามศาสตร์พระราชา มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1.การศึกษา ข้อมูล 2.การหาข้อมูลในพื้นที่ 3.การศึกษาข้อมูลและทำโครงการ 4.ดำเนินการตาม โครงการ 5.การติดตามผลงาน 6.การประเมินผลงาน	15.8	น้อยที่สุด
1.4 หัวใจของศาสตร์พระราชา ประกอบด้วย ศาสตร์แห่งการพัฒนา ศาสตร์แห่ง การประพาส และศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกัน	92.7	มากที่สุด
1.5 การน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อการปรับปรุง ชีวิตความเป็นอยู่ให้เกิดความยั่งยืน	93.9	มากที่สุด
2. เศรษฐกิจพอเพียง		
2.1 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงการดำรงชีวิตอยู่บนทางสายกลางและความไม่ ประมาท มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน	97.0	มากที่สุด
2.2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยหลัก 2 ห่วง 3 เงื่อนไข คือ ความ พอประมาณ ความมีเหตุผล ภายใต้งานใจความรู้ คุณธรรม ความซื่อสัตย์	35.2	น้อย
2.3 เศรษฐกิจพอเพียงมีการจำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ เศรษฐกิจพอเพียงแบบ พื้นฐานและเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า	97.0	มากที่สุด
2.4 เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน คือ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่มีการรวมตัว กัน เพื่อร่วมกันดำเนินงานในเรื่องต่างๆ มีการสร้างเครือข่ายและการขยายกิจกรรม ทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ โดยประสานความร่วมมือกับภายนอก	92.1	มากที่สุด
2.5 เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือ เศรษฐกิจพอเพียงที่ดำเนินกิจกรรมแบบ รายเดี่ยว เน้นความก้าวหน้า ไม่ขอความช่วยเหลือจากภายนอก	18.2	น้อย
3. เกษตรทฤษฎีใหม่		
3.1 เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำทางการ เกษตรอย่างยั่งยืน	100.0	มากที่สุด
3.2 เกษตรทฤษฎีใหม่คือการจัดสรรพื้นที่ทางการเกษตรสัดส่วนเป็น 30:30:25:15 และไม่สามารถยึดหยุ่นได้	58.2	ปานกลาง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

3.3 การจัดสรรพื้นที่ทางการเกษตรออกเป็น 4 ส่วนตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้แก่ ปุ๋ยข้าว 30% ขุดบ่อน้ำ 30% ปุ๋ยพืชผักไม้ผล 30% และที่อยู่อาศัย 10%	93.3	มากที่สุด
3.4 “ทฤษฎีใหม่” มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การผลิตเพื่อพออยู่ พอกิน และพึ่งตนเองได้ ขั้นตอนที่ 2 การรวมพลังหรือร่วมแรงกันรุ่มกลุ่ม ขั้นตอนที่ 3 การร่วมกันขายผลผลิต	95.2	มากที่สุด
3.5 ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 คือเน้นการทำการเป็นพอเพียง พออยู่ พอกิน ในระดับครอบครัวพึ่งพาตนเองได้	95.8	มากที่สุด
3.6 ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 คือ เน้นความก้าวหน้าทางธุรกิจ ไม่หวังพึ่งกลุ่มเครือข่าย ดำเนินธุรกิจเพียงลำพัง	20.0	น้อยที่สุด

2.2 การปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา เกษตรกรสามารถปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก โดยเกณฑ์ที่ใช้วัดการปฏิบัติทั้งหมด 20 ข้อ ได้ปฏิบัติอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 80-100 เป็นจำนวน 8 ข้อ โดยหัวข้อที่เกษตรกรปฏิบัติมากที่สุด คือ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และแนวคิดของศาสตร์พระราชา ตามลำดับสำหรับข้อที่เกษตรกรปฏิบัติต่ำกว่าร้อยละ 20 มีเพียง 1 ข้อ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา

ประเด็นการปฏิบัติ	ร้อยละของระดับการปฏิบัติ	แปลผล
1. ศาสตร์พระราชา		
1.2 มีการศึกษาข้อมูลก่อนวางแผนการผลิต เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของพื้นที่ก่อนที่จะลงมือทำทางการเกษตร	85.5	มากที่สุด
1.3 มีการวางแผนการผลิตในทุกรอบการผลิต ให้ตรงกับสภาพพื้นที่ทางการเกษตร โดยคำนึงถึงความคุ้มค่า และประโยชน์ที่จะได้รับ	73.9	มาก
1.4 มีการจดบันทึกข้อมูลและทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ครบถ้วน	42.4	ปานกลาง
1.5 มีความพร้อมช่วยเหลือ แนะนำประสบการณ์ความรู้และความสำเร็จในอาชีพแก่เกษตรกรรายอื่น	75.2	มาก
2. เศรษฐกิจพอเพียง		
<u>เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน</u>		
2.1 สามารถเลี้ยงตนเองได้บนพื้นฐานของความพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน	98.8	มากที่สุด
2.2 กิจกรรมทางการเกษตรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และไม่เบียดเบียนผู้อื่น	100.0	มากที่สุด
2.3 ผลผลิตทางการเกษตรมีพอเพียงสำหรับการบริโภคในครัวเรือน และเหลือจาก	96.4	มากที่สุด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การบริโภคภายในครัวเรือนมีการแบ่งไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้

เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า

2.4 มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตหรือความรู้ทางการเกษตรแก่คนในชุมชน	88.5	มากที่สุด
2.5 การเข้าร่วมกลุ่มสถาบันเกษตรกรหรือองค์กรอื่นๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรร่วมกัน	72.7	มาก
2.6 การรวมตัวกันเพื่อจัดทำเป็นรูปแบบกลุ่มหรือสหกรณ์ อาทิเช่น สหกรณ์โคแปลงใหญ่ข้าว แปลงใหญ่ผัก	29.7	น้อย
2.7 มีการสร้างเครือข่ายทางการเกษตร เพื่อขยายกิจกรรมให้เกิดความหลากหลาย โดยได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก	28.5	น้อย

3. เกษตรทฤษฎีใหม่

เกษตรทฤษฎีใหม่: ขั้นที่หนึ่ง

3.1 มีการจัดสรรพื้นที่เป็นสัดส่วนดังนี้ คือ ขุดสระน้ำร้อยละ 30 ปลูกข้าวร้อยละ 30 พืชไร่/พืชสวนร้อยละ 30 และที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 10	55.8	ปานกลาง
3.2 การจัดสรรพื้นที่ทางการเกษตรสามารถยึดหยุ่นได้แล้วแต่พื้นที่	86.1	มากที่สุด
3.3 มีแหล่งน้ำเพียงพอใช้งานตลอดทั้งปี	89.7	มากที่สุด

เกษตรทฤษฎีใหม่: ขั้นที่สอง

3.5 การร่วมมือกันในกระบวนการผลิตตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมดิน หาพันธุ์พืช ปุ๋ย น้ำ เพื่อการเพาะปลูก	69.7	มาก
3.6 ผลผลิตที่ได้มีการรวมกันจำหน่าย เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองราคา	29.1	น้อย
3.7 จัดตั้งกองทุนทางการเกษตรเพื่อใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ	20.0	น้อยที่สุด

เกษตรทฤษฎีใหม่: ขั้นที่สาม

3.8 การจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาและขยายกิจกรรม เช่น ธนาคาร หน่วยงาน	66.51	มาก
3.9 ประสานหน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมหรือพัฒนากิจกรรมที่ทำอยู่	59.4	ปานกลาง

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา

พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นปัญหาที่พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือกิจกรรมด้านรายได้ ได้แก่ ราคาผลผลิตต่ำและโครงการภาครัฐไม่ทั่วถึง รองลงมาคือ การจัดสรรพื้นที่และกิจกรรมภายในฟาร์ม ในส่วนของข้อเสนอแนะเกษตรกรไม่ระบุข้อเสนอแนะ เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้และระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่ระบุเป็นส่วนของความคิดเห็น โดยแสดงความคิดเห็นถึงโครงการของภาครัฐที่ช่วยเหลือเฉพาะพืชเศรษฐกิจ ไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของพืชชนิดอื่น โดยแสดงตามลำดับของปัญหาดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 แสดงระดับปัญหาการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาชองเกษตรกร

ประเด็นปัญหา	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. กิจกรรมด้านรายได้	4.01		มาก
1.1 ราคาผลผลิตต่ำ	4.43	0.81	มากที่สุด
1.2 โครงการภาครัฐไม่ทั่วถึง	4.12	0.86	มากที่สุด
1.3 ขาดแหล่งเงินทุน	3.99	0.85	มาก
1.4 ขาดแคลนแรงงาน	3.92	0.90	มาก
1.5 ไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิต	3.59	0.78	มาก
2. การจัดสรรพื้นที่	3.47		มาก
2.1 พื้นที่ทำการเกษตรมีสภาพไม่เหมาะสม	3.45	0.96	มาก
2.2 ไม่สามารถจัดสรรพื้นที่ได้ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่	3.44	0.81	มาก
2.3 ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	3.52	1.03	มาก
3. กิจกรรมภายในฟาร์ม	3.24		มาก
3.1 กิจกรรมด้านอาหาร			
3.1.1 ผลิตข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน	3.50	1.00	มาก
3.1.2 ผลผลิตต่ำ ไม่ได้คุณภาพ	3.92	1.12	มาก
3.2 กิจกรรมด้านการจัดการแหล่งน้ำ			
3.2.1 แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรตลอดทั้งปี	3.32	0.96	มาก
3.2.2 ภัยธรรมชาติ	2.22	0.96	น้อย
4. ด้านความรู้	3.50		ปานกลาง
4.1 ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามศาสตร์พระราช	3.82	0.80	มาก
ตามศาสตร์พระราช			
4.2 แนวคิดและหลักการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่	3.48	0.87	ปานกลาง
เข้าใจยาก			
4.3 ขาดหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	3.21	0.78	ปานกลาง
และเกษตรทฤษฎีใหม่			
เฉลี่ยรวม	3.56		มาก

4. การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราช

4.1 การได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ

เกษตรกรร้อยละ 87.9 ได้รับความรู้จากกรมส่งเสริมการเกษตร ที่เข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชามากที่สุด รองลงมาคือ กรมวิชาการเกษตรและกรมพัฒนาที่ดิน เกษตรกรร้อยละ 69.1 รับรู้ข่าวสารหรือข้อมูล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา เจ้าหน้าที่จากภาครัฐ มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน และจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน เกษตรกรร้อยละ 87.3 ได้รับข่าวสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามศาสตร์จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ สื่ออินเทอร์เน็ต และหอกระจายเสียง เกษตรกรร้อยละ 55.2 รับรู้ข่าวสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาจากการฝึกอบรมมากที่สุด รองลงมา คือการประชุมสัมมนา และการศึกษาดูงาน

4.2 ความต้องการในรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา

เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการวิธีการส่งเสริมในเรื่องศาสตร์พระราชา ด้วยการบรรยายในรูปแบบการส่งเสริมจากหน่วยงานราชการหรือเจ้าหน้าที่และสื่อสิ่งพิมพ์ที่ต้องการสนับสนุนองค์ความรู้คือเอกสารแผ่นพับ และสื่อโทรทัศน์ ส่วนเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่พบว่าเกษตรกรวิธีการส่งเสริมด้วยการฝึกปฏิบัติในรูปแบบการส่งเสริมจากหน่วยงานราชการหรือเจ้าหน้าที่และสื่อสิ่งพิมพ์ที่ต้องการสนับสนุนองค์ความรู้คือเอกสารแผ่นพับ และสื่อโทรทัศน์คล้ายกัน

5. วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา

การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกรในตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามแบบจำลองการสื่อสาร SMCR ของ เดวิด เบอร์โล (1960) พบว่าเกษตรกรต้องการช่องทางสื่อบุคคลผู้ส่งสาร (source) ที่เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภายนอกหรือหน่วยงานภาคี โดยมีประเด็นความรู้หรือข่าวสาร (message) ได้แก่ ศาสตร์พระราชา เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ ผ่านช่องทางในการส่ง (channel) คือ สื่อสิ่งพิมพ์ (แผ่นพับ) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โทรทัศน์และวิดีโอ) ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ เกษตรกรต้องการการบรรยายและการฝึกปฏิบัติ เนื่องจากผู้รับสาร (receiver) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงมีความต้องการความรู้เพิ่มเติม ซึ่งเกษตรกรต้องการเห็นตัวอย่างเพื่อให้เกิดความมั่นใจในประสิทธิภาพของสารที่ผู้ส่งสารให้มาและนำไปปฏิบัติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ภาพที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกรในตำบลบ้านป้อม
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกรในตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปและลักษณะการทำการเกษตรของเกษตรกร ความรู้และการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร และการได้รับและต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปและลักษณะการทำการเกษตรของเกษตรกร จากการศึกษพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54.92 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับขวัญตา (2562) รายงานว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 53.57 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.70 คนต่อครัวเรือน แต่มีแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย ครัวเรือนละ 1.43 คน อาจเนื่องจากความเป็นสังคมเมืองจึงมีสมาชิกต่อครัวเรือนมากกว่า 3 คน แต่ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่ อาชีพเกษตรกร โดยส่วนมากเกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันการเงินของ ธกส. และมีแหล่งเงินทุนมาจาก ธกส. เช่นกัน เกษตรกรมีรายรับเฉลี่ย 170,409 บาทต่อปี และมีรายจ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ 82,171 บาทต่อปี และมีพื้นที่ทางการเกษตรเฉลี่ย 26.52 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง โดยพบว่าร้อยละ 85.50 เข้าพื้นที่เพื่อทำการเกษตร และร้อยละ 13.30 มีที่ดินเป็นของตนเอง จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรซึ่งเป็นพื้นที่เช่าเฉลี่ยมากกว่า 20 ไร่ ขึ้นไป เนื่องจากทางภาครัฐมีนโยบายการช่วยเหลือสนับสนุนปัจจัยในการผลิตอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรเข้าพื้นที่เพิ่มเติมเพื่อทำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การเกษตร แต่ยังพบปัญหาด้านรายได้ ซึ่งเกษตรกรมีรายจ่ายแพง และไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน และโดยส่วนมากจะทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวคือการปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว เนื่องจากติดปัญหาพื้นที่การถือครองซึ่งอาจไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดินเพื่อเปลี่ยนแปลงในการทำเกษตรในรูปแบบอื่น

2. ความรู้และการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา เศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับที่ดีมาก และในส่วนของ การปฏิบัติทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ซึ่งหากแยกหัวข้อการปฏิบัติจะพบว่าเกษตรกรสามารถปฏิบัติด้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจในหลักการปฏิบัติทั้งแบบขั้นพื้นฐานและแบบก้าวหน้า โดยส่วนใหญ่เกษตรกรสามารถดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง กิจกรรมต่างๆ สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงแบ่งปันความรู้และสร้างรายได้จากผลผลิตที่เหลือจากการบริโภค รองลงมาคือด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรสามารถปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับขวัญตา (2562) รายงานว่าระดับและแหล่งที่มาของความรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเกษตรกรไม่ยึดติดกับหลักการตามทฤษฎีใหม่ (30:30:30:10) สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรตามบริบทของพื้นที่ และร่วมมือกันในการจัดหาปัจจัยทางการเกษตร อาทิเช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ รถไถดิน รถอัดฟาง เป็นต้น ตลอดจนหาแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาและต่อยอดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับขุฑ (2561) รายงานว่าเกษตรกรเข้าใจเหตุปัจจัยที่มีส่วนเกื้อหนุนและเป็นอุปสรรคต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ เนื่องจากการทำเกษตรไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว มีเหตุปัจจัยขึ้นอยู่กับสภาพดิน น้ำ อากาศ อุณหภูมิ แสงแดด ฤดูกาล สถานที่ จุลินทรีย์ ประจุไฟฟ้าบวกและลบ สัตว์เลี้ยงและพืชผักที่เพาะปลูก หากเกษตรกรมีความเข้าใจสามารถจัดปรับสภาพให้ปัจจัยเกื้อหนุนกันอย่างสมดุลได้ กระบวนการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ย่อมจะเกิดผลสำเร็จ

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร พบว่า กิจกรรมด้านรายได้เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทำการเกษตรมากที่สุด โดยเรื่องที่เกษตรกรให้ความสำคัญของปัญหามากและมากที่สุด คือเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำและโครงการของภาครัฐไม่ทั่วถึง รองลงมาคือการขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตรเนื่องจากในพื้นที่ตำบลบ้านป้อมมีความเป็นชุมชนกึ่งเมือง มีความหนาแน่นของจำนวนสมาชิกแต่มีแรงงานในภาคการเกษตรต่อครัวเรือนน้อย เพราะแรงงานวัยหนุ่มสาวสนใจเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่า สอดคล้องกับขวัญตา (2562) รายงานว่าร้อยละ 71.3 มีปัญหาขาดแคลนแรงงานในระดับน้อย เนื่องจากอำเภอเมืองร้อยเอ็ดเป็นชุมชนกึ่งเมือง ดังนั้นแรงงานหนุ่มสาวจะเดินทางเข้าไปทำงานในเมืองมากกว่าภาคการเกษตร และปัญหาการจัดสรรพื้นที่เนื่องจากเกษตรกรไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง จึงประสบปัญหาไม่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบทำการเกษตรตามหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่ได้ ในส่วนของข้อเสนอแนะเกษตรกรไม่ระบุข้อเสนอแนะ เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้และระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่ระบุเป็นส่วนของการความคิดเห็น โดยแสดงความคิดเห็นถึงโครงการของภาครัฐที่ช่วยเหลือเฉพาะพืชเศรษฐกิจ ไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของพืชชนิดอื่น

4. การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร พบว่า แหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับมากที่สุดมาจากหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร โดยการผ่านการดำเนินการจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนช่องทางสื่อมวลชนที่ได้รับข้อมูลหรือข่าวสาร ได้แก่ โทรทัศน์ และสื่อกิจกรรมที่ได้รับความรู้จากการฝึกอบรม ในส่วนของความต้องการรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรให้ความสนใจและต้องการการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐมากที่สุดในการให้ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ผ่านเอกสารแผ่นพับข้อมูลทางวิชาการและสื่อวิดีโอ เนื่องจากมีความคล่องตัวและสะดวกต่อการศึกษาและทำความเข้าใจ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เข้าใจ ในส่วนวิธีการส่งเสริมเกษตรกรต้องการลงมือฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความชำนาญจนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตเองได้ ส่วนความต้องการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาเกษตรกรยังคงเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมองค์ความรู้ หลักการ แนวคิด การปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาด้วยวิธีการบรรยายผ่านเอกสารแผ่นพับข้อมูลทางวิชาการและสื่อทางโทรทัศน์

5. แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาของเกษตรกร เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา เศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับที่ดีมาก และยังเข้าใจการปฏิบัติตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นอย่างดี แต่ในบางประเด็นอาจยังไม่สามารถเข้าใจ หรือเข้าถึงการปฏิบัติที่ถูกต้องได้ จึงยังต้องการความรู้หรือข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกับเอกชนผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ (แผ่นพับ) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โทรทัศน์และวิดีโอ) ด้วยวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ แบบการบรรยายและการฝึกลงมือปฏิบัติ การได้ลงปฏิบัติจริงจะสามารถทำให้เกิดความชำนาญและเข้าใจถึงวิธีการและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง ตลอดจนพัฒนาตนเองจนเกิดเป็นปราชญ์หรือเกษตรกรต้นแบบของชุมชนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรน้อยเพียง 1 คนต่อ 1 ครัวเรือน มีรายรับเฉลี่ย 170,409 บาทต่อปี ซึ่งถือว่ามีรายได้เฉลี่ยต่ปีต่ำกว่าเกณฑ์ ที่ดินในการทำเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เช่า ซึ่งเป็นปัญหาในการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐในบางโครงการ แต่เกษตรกรมีความรู้และการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ที่ดี โดยปัญหาที่เกษตรกรพบมากที่สุดคือราคาผลผลิตต่ำและโครงการของภาครัฐไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีความต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ จากสื่อบุคคลคือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ผ่านการบรรยายและการฝึกลงมือปฏิบัติจริง ส่วนความต้องการข่าวสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาจากสื่อเอกสารแผ่นพับทางวิชาการ โทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) มีการบูรณาการร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชา เศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานต้องการสื่อให้เกษตรกรต้องไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน เกษตรกรสามารถเข้าใจและเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้ง่าย

2) โครงการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ควรเป็นโครงการที่เน้นการพัฒนาศักยภาพให้แก่เกษตรกรอย่างแท้จริง เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำความรู้และปัจจัยไปใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพ

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

1) เจ้าหน้าที่ที่นุ่งส่งเสริมการเกษตร ควรจัดโครงการอบรมและการฝึกลงมือปฏิบัติเพื่อให้ความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้เกิดปราชญ์ที่มีความชำนาญด้านดังกล่าวในพื้นที่และขยายผลต่อยอดเป็นจุดเรียนรู้ในชุมชน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

2) เจ้าหน้าที่นักส่งเสริมการเกษตร ควรจัดเวทีเกี่ยวกับกระบวนการรวมกลุ่ม กระตุ้นการรวมกลุ่มทาง การเกษตรเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนบูรณาการหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ขับเคลื่อน เพื่อให้เกษตรกรดำเนินกิจกรรมได้อย่างคล่องตัว

3) เจ้าหน้าที่นักส่งเสริมการเกษตร ควรเลือกใช้สื่อและรูปแบบ ช่องทาง วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการ เกษตรที่เหมาะสมแก่เกษตรกรเป้าหมาย และข้อมูลความรู้ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร ต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปปรับใช้จนเกิดประสิทธิภาพ

1.3 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) ควรพัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยการหาความรู้เพิ่มเติมจากการศึกษาดูงานกับเกษตรกรต้นแบบหรือปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ นักส่งเสริมการเกษตร หรือศึกษาจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2) ควรวางแผนการผลิตและดำเนินการตามแผนเพื่อลดความเสี่ยงในการผลิต และจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนการผลิต หากต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรก็จะสามารถนำข้อมูลต้นทุนไปปรับแผนการผลิตหรือปรับลด ต้นทุนด้วยวิธีต่างๆได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาในพื้นที่อื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบ สภาพปัญหาและปัจจัยในแต่ละพื้นที่ พร้อมหาแนวทางแก้ไขปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการเกษตรต่อไป

2.2 ควรศึกษาผลการดำเนินการกลุ่มประชากรที่ปฏิบัติตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่แล้ว มีผลการดำเนินงานเป็นเช่นไร การดำเนินชีวิตดีขึ้นหรือประสบความสำเร็จหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). แนวการศึกษา ชุมชนวิชาการบริหารจัดการเชิงระบบ ในงานส่งเสริมการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 10

มีนาคม 2563, จาก <http://www.k-station.doae.go.th/>.

ขวัญตา มุลขารี. (2562). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด.

วารสารแก่นเกษตร 47 (ฉบับพิเศษ1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชยุต อินทร์พรหม. (2561). เศรษฐกิจพอเพียงกับเกษตรผสมผสานประยุกต์ทำนา 1 ไร่ ได้ 1 แสน. วารสารพัฒนาสังคม

20(2). สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์:กรุงเทพมหานคร.

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2560). สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2563, จาก <https://www.chaipat.or.th/>.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2563, จาก <http://www.oae.go.th/>.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2563, จาก <http://service.nso.go.th/>.